

VPRAŠANJA ZA PONAVLJANJE

I. **POLITIČNA EKONOMIJA IN EKONOMIKA** (Izbrana poglavja iz PE)

1. Definiraj izraza politična ekonomija in ekonomika!

Politična ekonomija: proučevanje vzrokov bogastva naroda, narave in vzrokov gospodarske rasti, torej proučevanje ustvarjanja bogastva in njegove delitve. (proučevanje narave bogastva ter zakonov njegove proizvodnje in razdelitve- Mill)

Pridevnik »politična« označuje tri pomembne značilnosti ekonomske vede: družbenost, zgodovinskost in institucionalnost.

Ekonomika: »znanost, ki proučuje človeško obnašanje kot odnos med hierarhično razvrščenimi cilji in omejenimi sredstvi, ki imajo alternativne uporabe« (Robbins). (celotno gospodarstvo predstavljeno s pomočjo nekaj enačb)

Išče alternativne možnosti uporabe resursov, da bo čim učinkoviteje zadovoljila potrebe.

2. Določi glavne metodološke razlike med politično ekonomijo in ekonomiko!

Ekonomika:	Politična ekonomija:
1. Karteški pristop	1. Holistični pristop
2. Atomizem (celota je seštevek delcev)	2. Holizem
3. Ekonomija je tehnična znanost	3. Ekonomija kot družboslovna znanost
4. Aksiomičnost (temelji na aksiomih)	4. Institucionalni razvoj
5. Univerzalnost	5. Zgodovinski čas
6. Logični čas	
7. Substativna racionalnost (popolna racionalnost)	7. Proceduralna racionalnost (omejena)

3. Kaj je karteški in kaj holistični pristop k proučevanju ekonomije?

Karteški pristop obravnava ekonomijo kot »tehnično« znanost. Bistvo karteškega pristopa je: »postavitev temeljnih definicijskih ali očitnih resnic oz. aksiomov, iz katerih je nato z deduktivno logiko mogoče izpeljati teoreme o povezavah, ki navzven niso očitne« (Dow). Značilnost karteškega pristopa je atomizem – celota je seštevek delcev. Ekonomija naj bi bila nekakšen mehanični sistem,

ki ga sestavljajo individualni ek. subjekti, katerih obnašanje je opredeljeno z eksaktnimi pravili. (atomičnost, racionalnost, splošna pravila)

Izhodišče holističnega (celovitega) pristopa je, da delovanje ekonomije ni mogoče pojasniti le z agregiranjem delovanja racionalnih ek. posameznikov, ampak je obnašanje ekonomije pogojeno še s številnimi drugimi družbenimi in institucionalnimi kategorijami, ki se v teku časa razvijajo in spreminjajo. Ekonomija je družbena znanost, ker so vse ekonomske oz. tržne in družbene institucije vzajemno povezane.

4. Katere so glavne razlike med klasičnim in marginalističnim teoretičnim sistemom?

Klasični teoretični sistem

1. proučuje dinamične učinkovitosti
2. proučevanje rasti in akumulacije
3. analiza ekonomskega razvoja liberalnega kapitalističnega gospodarstva
4. povezovanje zakonitosti ekonomske rasti z zakonitostmi na področju razdelitve
5. proučevanje kapitalizma z vidika odnosov med družbenimi razredi
6. svobodna konkurenca kot dinamični proces rivalitete
7. zgodovinska analiza
8. opisoanalitična metoda

Marginalistični teoretični sistem

1. proučuje statične (alokacijske) učinkovitosti
2. proučevanje problema alokacije proiz. Virov
3. analiza vzpostavitve tržnega ravnotežja
4. prikaz delovanja cenovnega mehanizma (princip substitucije)
5. proučevanje delovanja trga z vidika optimizacijskega računa posameznika (atomizem)
6. model popolne konkurence
7. univerzalnost ekonomske analize
8. uporaba matematike v ekonomski analizi

II. PLURALIZEM PRISTOPOV K ANALIZI ZGODOVINE EKONOMSKE MISLI (Izbrana poglavja iz PE)

1. Razloži, kaj je kronološki in kaj konceptualni pogled na razvoj ekonomske teorije!

Kronološki pristop: poudarek na časovnem zaporedju obdobj v okviru razvoja ekonomske teorije, nizanje avtorjev, teorij

Tematski pristop: poudarek na določenem tematskem sklopu

2. Kaj je subjektivni in objektivni pristop?

Subjektivni pristop: očitno pristransko obravnavanje določenih avtorjev, obdobj, teorij (izpostavimo osebni vidik)

Objektivni pristop: avtorji poskušajo ne upoštevati osebnih afinitet do določenih obdobij, avtorjev in se trudijo uravnoteženo prikazati različne šole, ekonomiste in obdobja (pozornost enakomerno razporejena)

3. Kaj je absolutistični in kaj relativistični pristop?

Absolutistični pristop: Racionalno rekonstruktivistični pristop; analiza in predstavitev analitične vsebine teorij in ugotavljanje njihove relevantnosti za sodobni čas; zanemarja družbene, politične in zgodovinske okoliščine nastanka teorije (neodvisen od zunanjih okoliščin); teorija je splošno veljavna

Relativistični pristop: Zgodovinsko rekonstruktivistični pristop; vsaka teorija je nastala v okviru ali kot posledica določenih družbenoekonomskih zgodovinskih razmer; vsaka teorija je zato smiselna in uporabna v določenem okviru; zagovarjanje stališča da je ekonomska teorija rezultat časa v katerem je nastala; teorija primerna za analizo v nekem določenem času

4. Kaj je diskontinuistični in kaj inkrementalistični pristop?

Diskontinuistični pristop: Ekonomska teorija se razvija nelinearno (teorija vsake toliko časa pretrgana; pride do preskoka; rast teorije je nezvezna funkcija); znanstvene revolucije

Inkrementalistični pristop: Ekonomska teorija se razvija postopno (rast teorije zvezna funkcija); preoblikovanje preteklih idej in dodajanje novih

5. Kaj pove metodološka mreža?

Metodološka mreža nazorno prikaže različne pristope k proučevanju ekonomske teorije. Npr. Če pišeš knjigo se odločiš ali boš uporabil kronološki ali tematski pristop. Objektivni ali subjektivni? Potem pa če si mnenja da je določena teorija nastala kot revolucija – diskontinuistični ali postopno – inkrementalistični pristop.

III. KRATEK PREGLED RAZVOJA EKONOMSKE TEORIJE (Izbrana poglavja iz PE)

1. Razložite obe fazi 1.-5. cikla (potresno in konsolidacijsko obdobje, opredelite obdobje, navedite glavne avtorje in dela)!

IV. EKONOMSKE IDEJE STAREGA VEKA (zapiski)

PLATON

1. Definiraj pojem "idealna država"! Kako lahko država doseže idealno ureditev?

Idealna država naj bi zagotovila največjo srečo in pravičnost za vse državljane. Sestavni del sreče pa je tudi materialna osnova za življenje. Država naj se ukvarja z vprašanjem, kakšna naj bi bila politična in ekonomska ureditev države, da bi ta res zagotovila kar najlepše življenje za svoje državljane. Platon je verjel da se ljudje ne rodijo enaki (3 razredi: delavci in kmetje; vojščaki; filozofi in vladarji), zato meni, da je podlaga idealne države naravna razlika med ljudmi, na temelju katere naj se izvede družbena delitev dela, ki vodi v specializacijo. V družbi bi tako bila zagotovljena ekonomska baza, varnost države in učinkovit institucionalni okvir. Platonov komunizem – duhova in vojaška elita naj bi živeli v razmerah skupne lastnine, brez družin,...

2. Delitev družbe na razrede (na osnovi česa se opravi, kateri razredi se pojavijo, delitev dela)

Platon je verjel, da se ljudje ne rodijo enaki, pač pa različni oz. predeterminirani za določene dejavnosti. Zato meni da je podlaga idealne države naravna razlika med ljudmi na temelju katere naj se izvede **družbena delitev dela**, ki vodi v specializacijo. V soglasju s tem naj bi se oblikovali trije razredi:

1. razred *delavcev in kmetov*, ki jih odlikuje zmernost
2. razred *vojščakov*, ki jih odlikuje pogum
3. razred *filozofov in vladarjev*, ki jih odlikuje modrost (ti naj bi oblikovali pravni sistem v družbi tako, da bi zagotovil obstoj idealne države).

2. Kaj je Platonov komunizem? Zakaj ga poudarja in za kateri razred?

Platonov komunizem: duhovna in vojaška elita naj bi živeli v razmerah skupne lastnine, brez družin ..., da bi se lažje posvetili svojemu delu

3. Kako Platon gleda na bogastvo? Primerjaj ta pogled z Aristotlom!

Platon pozna dva vidika bogastva: čezmerna akumulacija, ki jo zavrača in bogastvo kot sredstvo za zadovoljevanje potreb (»revščina« izhaja iz preteklih želja in ne iz premajhnega bogastva).

Aristotel v Platonovem duhu razmišlja, kako je mogoče ustvarjati bogastvo in se vpraša koliko bogastva je sploh smiselno ustvariti in v okviru tega definira dve vrsti dejavnosti: ekonomika (zadovoljevanje človeških potreb), ki je naravna in hrematistika (umetnost pridobivanja premoženja), ki je pridobivanje bogastva na nenaraven način. Aristotlova hrematistika je se lahko razume kot Platonova čezmerna akumulacija.

4. Kako gleda Platon na trgovino, obresti? Primerjava z Aristotlom!

Platon pravi: Če je namen menjave (vanjo vodi delitev dela) zgolj menjava stvari, ki je ne potrebujete, za stvar, ki jo rabite, če je torej njen namen zadovoljevanje potreb, potem je trgovina upravičena. Če pa gre za trgovino kot način, kako je mogoče na hitro obogateti na račun nekoga drugega, potem pa trgovino zavrača.

Aristotel loči med uporabno (koristnost, ki nam jo prinaša blag) in menjalno (kupna moč blaga napram drugemu blagu) vrednostjo. Kdaj je menjava upravičena? Menjava je pravična takrat, ko se zagotovi enakost želja. Ta pogled na menjavo oz. trgovino pa je podoben kot pri Platonu. Tako pri Platonu, kot pri Aristotlu je trgovina negativna dejavnost.

Platon meni da je dejavnost posojanja negativna in prav tako zavrača tudi oderušstvo – oderuške obresti. Aristotel je mnenja da denar nima nobene notranje vrednosti, zato tudi ni opravičljivo zaračunavanje obresti za nekaj, kar nima notranje vrednosti.

ARISTOTEL

1. Ureditev države po Aristotlu? Ali še išče idealno državo?

Aristotel (Platonov učenec) je menil, da idealne države ni mogoče doseči, je pa še vedno težil k temu, da naj bi država zagotovila čim boljše življenje za svoje prebivalce. Materialno osnovo za življenje (podobno kot pri Platonu) še vedno zagotavlja suženjsko delo. Aristotel deli ljudi na dva razreda: vladarje (državniki, vojaki in duhovniki) in vladane (kmetje, obrtniki). Delo v družbi se deli, ker naj vsak opravlja tisto funkcijo v kateri je najbolj učinkovit. Prehajanja med razredi ni. Aristotel zavrača skupno lastnino in meni da je zasebna bolj stimulatívna.

2. Delitev družbe na razrede!

Aristotel deli ljudi na dva razreda: vladarje (državniki, vojaki in duhovniki) in vladane (kmetje, obrtniki).

3. Pogled na zasebno lastnino! Primerjaj s Platonom?

Brani zasebno lastnino, ker komunizem ni stimulativen; medtem ko Platon zagovarja družbeno lastnino.

4. Kaj je ekonomika in kaj hrematistika? Katera je pozitivna, katera ne? (primerjava s Platonom)

Ekonomika: prava ekonomska veda o gospodarstvu na posestvu lastnika sužnjev, ki je organizirano naravno (pastirstvo, poljedelstvo, ribištvo, piratstvo, lov,...). Cilj ekonomike je zadovoljevanje človeških potreb, zato se zdi Aristotlu naravna.

Hermanistika: umetnost pridobivanja premoženja, ki gre prek naravnih meja zadovoljevanja potreb.

Tako pridobivanje bogastva je nenaravno (trgovina, oderuštvo,...)

bogastvo: 2 vidika: 1. čezmerna akumulacija, ki jo zavrača (-hermanistika)

2. bogastvo kot sredstvo za zadovoljevanje potreb (-ekonomika)

("revščina" izhaja iz prevelikih želja in ne iz premajhnega bogastva)

5. Kako definira vrednost, kaj je uporabna, kaj menjalna vrednost?

Uporabna vrednost: koristnost, ki nam jo prinaša blago

Menjalna vrednost: kupna moč blaga napram drugemu blagu (za koliko nožev lahko zamenjamo ene hlače)

6. Pogled na trgovino in obresti (primerjava s Platonom)!

Glej Platon

7. Katere funkcije denarja loči?

8. merilo vrednosti

9. menjalno sredstvo

10. hranilec vrednosti – nenaravna funkcija denarja (-)

Naravna funkcija denarja (+)

RIMLJANI

1. Kaj je verum pretium – prava cena? Ali je ta koncept vplival tudi na nadaljnji razvoj ekonomske teorije?

Koncept »verum pretium« ali »prava cena«, je edini pomemben koncept, ki so ga razvili rimljani.

Prava cena je definirana kot tista cena, ki pokrije vse stroške, vključena pa je tudi nek normalen

donos. Ta koncept se naprej pojavi tudi v srednjem veku kot ena izmed dveh definicij pravične cene

Tomaža Akvinskega.

V. EKONOMSKA MISEL SREDNJEGA VEKA (zapiski)

TOMAŽ AKVINSKI

1. Kako je definiral pravično ceno (obe definiciji)!

Pravična cena je bila osrednji ekonomski koncept srednjega veka, s pomočjo katere so utemeljili ne le cene, pač pa tudi mezde. Imela je dve definiciji in dva namena:

Definiciji:

- pravična cena je tista, ki pokrije vse stroške in zagotovi nek normalen dohodek
- pravična cena naj bo tako velika, da zagotovi pripadniku stanu primeren dohodek

2. Kakšen je namen pravične cene?

Namena:

- ohranja stanovsko strukturo
- opraviči trgovino (čeprav je bila označena za slabo, toda je omogočila dobro življenje)

3. Kakšen je pogled Akvinskega na trgovino?

Akvinski pa je dejal, da je trgovina sicer negativna, ker omogoča bogatenje na račun drugih, vendar je dodal, da je lahko tudi pozitivna, saj prinaša določene dobrine in s tem povečuje blaginjo. Zato je dejal da je trgovina načeloma slaba, razen v primeru če poteka po pravični ceni, saj takrat trgovci ne bogatijo na račun drugih, poleg tega pa se poveča blaginja države.

4. Kakšen je pogled Akvinskega na obresti?

Akvinski pa je bil prepričan, da je denar le posrednik menjave in prav tako kot Aristotel, da nima nobene uporabne ali notranje vrednosti. Zato je neupravičeno zaračunavanje obresti in oderuštvo je bilo smrtni greh. Torej so vsi trije misleci imeli enak pogled na obresti.

5. Pravična mezda?

V srednjem veku se delavci še niso množično pojavljali, tako da jih je bilo premalo da bi se oblikoval kak trg zanje in bi se tu oblikovala mezda preko povpraševanja in ponudbe. Zato so cerkveni veljaki določili, da je pravična mezda tako velika, da zagotovi stanu primeren dohodek.

ORESMUS

1. Definiraj poglede Oresmusa na denar!

Denar je javno dobro (olajšuje menjavo) in obstaja naj ena kovnica denarja, ki jo ima pod kontrolo vladar.

2. Kaj je prekovanje? Kaj je chipping?

Prekovanja: Ljudje so prekovali denar v slabšega (slabša mešanica)

Chipping: spremenitev oz. preoblikovanje v obliko kovancev

3. Kaj pravi Greshamov in kaj antigreshamov zakon?

Greshmanov zakon: slabši denar izpodrine boljšega

Antigreshmanov zakon: boljši izpodrine slabšega

VI. MERKANTILIZEM (Klasična PE – od tu naprej je vse v KPE)

1. Kaj je merkantilizem?

Razvil v času od 15. do 18. stoletja : Prvo pomembnejše obdobje v ekonomski teoriji in politiki.

Drugače pa je to ekonomska politika držav, ki so skušale preko pospeševanja zunanje trgovine in doseganja ugodne trgovinske bilance obogateti na račun drugih držav. Bogastvo je zlato. (Prvi je ta izraz uporabil A. Smith - doktrina, ki je poudarjala trgovino)

Merkantilizem je pragmatična doktrina, ki popolno favorizira zunanjo trgovino in uporablja protekcionizem. Bogastvo pojmuje kot zlato, zato je cilj pozitivna trgovinska bilanca.

Avtor: T. Mun, Malynes

2. Katero panogo favorizira merkantilizem in zakaj?

Zunanjo trgovino in uporablja protekcionizem. Bogastvo pojmuje kot zlato, zato je cilj pozitivna trgovinska bilanca ($Ex > Im$) saj z izvozom priteka zlato v državo.

3. Kako pojmujejo bogastvo v času merkantilizma?

Čim več zlata.

4. Kako se spremeni pogled na bogastvo od merkantilizma do fiziokratizma?

Iz zlata v proizvodnjo (realne dobrine).

5. Definiraj merkantilistične parole!

1. drage kovine so najbolj zaželena oblika bogastva države
2. če država nima naravnih virov dragih kovin, naj si jih preskrbi s trgovino
3. da bi zagotovila neto pritok denarja, mora država skrbeti za ugodno trgovinsko bilanco (EX>IM)
4. kolonije so koristne kot trg za končne proizvode in kot vir surovin
5. monopolizirana kolonialna trgovina
6. pomen delovne sile

7. Kaj je bulionizem oziroma sistem denarne bilance (glavni predstavnik)?

Gerard de Malynes (17. stol.): Prva faza merkantilizma. Avtorji večinoma nasprotovali vsakršnemu uvozu, saj to pomeni odtok zlata iz države. Izvoz večji od uvoza za vsako transakcijo (z vsako državo moramo ustvariti suficit).

8. Kaj je sistem trgovinske bilance (glavni predstavnik)?

V razvitem Merkantilizmu se je, s tem da so zasledovali povečanje bogastva s tem da je bilo potrebno tujcem letno prodati več, kot njihovega po vrednosti potrošimo, pojavil koncept plačilne bilance, ki so ga imenovali trgovinska bilanca, saj je poleg uvoza in izvoza blaga vključevala tudi tako imenovani nevidni uvoz in izvoz (storitve) in kapitalske transakcije.

9. Navedi nekaj predlogov ukrepov, ki jih predlaga Mun (naslov dela?! (Vaje)

1. Proizvajati dobrine doma, namesto da jih uvažamo (tobak)
2. zavestno odrekanje potrošnji uvoženih prehramnih izdelkov in oblačil
3. poceni prodaja izdelkov je smiselna zaradi konkurence in zaposlenosti
4. Izvoz naj poteka z angleškimi ladjami – Navigation act (storitve transporta – dodatni zaslužki, zavarovanja; ohranjanje kvalitete mornarice)
5. skromna domača potrošnja (več ostane za izvoz), vsa proizvodnja naj poteka doma
6. ribe so naravno bogastvo
7. pomen reeksporta (uvoz v Anglijo in nato dražje izvozijo)

8. trgovina z daljnimi deželami je bolj donosna kot z bližjimi zaradi manjše konkurence
9. uvoz materiala – zaposlitev ljudi
10. pri reeksportu (da se trgovci lahko preživijo) naj bodo carine manjše kot pri direktnem uvozu
11. čim več trošiti lastnih resursov in ne tujih

Naslov dela: The circle of commerce or the balance of trade

10. Kje se je merkantilizem najbolj razvil?

V Angliji.

11. Kaj je colbertizem?

To je Merkantilizem v Franciji. Njegovi ukrepi so bili naravnani predvsem na spodbujanje in kontrolo izvozno usmerjene proizvodnje, ekonomska politika je določala stroge standarde glede kvalitete in oblike proizvodov in tudi glede proizvodnega postopka. Prav tako je francoska merkantilistična politika z nudenjem različnih ugodnosti spodbujala priseljevanje kvalificirane delovne sile, zlasti iz tistih obrti, ki niso bile razširene in je bilo potrebno tovrstne izdelke uvažati.

12. Kako merkantilisti določijo mezdo? Zakaj jo določijo na minimalni ravni? Utemelji grafično!

Delovna sila naj bo čim bolj usposobljena (predlagajo tudi uvoz tujih delavcev ali pošiljanje lastnih na izobraževanje v tujino) in naj bo čim številčnejša. Razloga za take poglede sta dva in sicer ohranjanje mezde na nizkem nivoju (dobički in inflacijski dobički) ter konkurenčnost proizvodov in s tem večji izvoz in višje cene izdelkov.

13. Ali se koncept mezde do Pettyja spremeni ali ostane zelo podoben? Zakaj?

Ostane podoben. Mezdo določi Petty na nivo eksistenčnega minimuma in sicer zaradi tega, ker verjame v nazaj obrnjeno krivuljo ponudbe dela. Poleg tega mezda vpliva na višino profita. Na višino mezde pomembno vpliva količina prebivalstva. Večje je število prebivalstva, nižja bo mezda, zato Petty zavzema za ohranjanje minimalne mezde s pomočjo rasti prebivalstva in pa povečevanja delovnega kontingenta (menihi, uvoz). Veliko število prebivalstva pa je ugodno tudi z vidika kvalificiranosti.

-ponudba dela: nazaj obrnjena krivulja

14. Kakšen je bil pogled na denarno teorijo v tistem času? Definiraj sestavine enačbe in razloži, kako takšen pogled vpliva na plačilnobilančno prilagajanje! (Vaje)

$$M \cdot V = P \cdot Q$$

VII. PREDHODNIKI KLASIČNE POLITIČNE EKONOMIJE

1. Razloži družbeno – ekonomske značilnosti obravnavanega obdobja!

močno uveljavljen *kapitalistični način proizvodnje*

pojem *liberalizma* – dvom v intervencionizem

razvoj *znanosti*

2. Katero obdobje zaznamujejo predklasiki?

17 in 18 stoletje

3. Kateri so glavni predstavniki?

Petty, »free traderji« (North, Hume, Locke), fiziokrati (Quesnay), Cantillon

4. Ali se že pojavljajo zametki liberalizma v tem obdobju? Naštej nekaj idej, na osnovi katerih lahko to trdiš!

Da. Petty, freetraderji in fiziokrati

5. Definirajte King – Davenantov zakon! (Zapiski!)

Odnos med letino in ceno:

Letina↓	Cena↑
1/10	3/10
2/10	8/10
3/10	16/10
4/10	28/10
5/10	45/10

Ob slabi letini žita, se cena žita poveča nadproporcionalno.

PETTY

1. Definiraj Pettyevo teorijo vrednosti!

Petty je začetnik delovne teorije vrednosti. Porabljen delo je skupni imenovalec za primerjavo različnih vrednosti blaga.

2. Kdo je začetnik delovne teorije vrednosti!

Petty

3. Kaj je politična cena in kaj naravna? Kako sta določeni?

Petty loči naravno in politično ceno. Naravna je dolgoročna ravnotežna cena blaga (določena s količino vloženega dela), politična pa je trenutna tržna cena (določena s ponudbo in povpraševanjem ter produktivnostjo)

4. Kako Petty določi vlogo države?

Petty nasprotuje preveliki vlogi države. Obdavčenje pa je neizogibno, kljub možnim negativnim učinkom (osiromašenje, obogatitev) zato naj bodo davki proporcionalni, časovno smiselni in na potrošnjo in ne dohodek. Država pa naj porabi ta denar za:

- obramba
- pravni red
- izobraževanje
- onemogli (nezaposleni – javna dela)

5. Pogledi na obdavčenje!

Petty se strinja, da je obdavčenje neizogibno, čeprav se zaveda mogočih negativnih učinkov (rezultat lahko osiromašenje ali obogatitev države-stimulirati trgovino in industrijo), zato predlaga:

a. zbrani denar porabiti za:

- obrambo
- pravni red /uprava
- izobraževanje
- onemogli (nezaposleni-javna dela)

b. način obdavčenja (da bo čim manj negativnih posledic):

- proporcionalni
- časovna smiselnost
- davki na potrošnjo / ne dohodek

Petty se dodatno zavzema za racionalizacijo porabe države in sicer predvsem pravi, da naj bi manj država namenila za:

- vojsko,
- cerkev.

6. Teorija razdelitev – kaj to je?

Ustvarjeni novi proizvod se potem v obliki dohodkov razdeli med produkcijske faktorje, torej razpade na meздо, profite in obresti ter rento (v grobem). Teorija razdelitve pove, koliko dobi posamezni faktor.

7. Kako definira Petty rento? Kaj iz te definicije izvede?

Renta je edina originalna oblika presežne vrednosti, ki jo pozna Petty (profita še ne pozna). Renta = bruto vrednost proizvodnje – vsi stroški

Definira tudi že diferencialno rento. Pravi, da zemljišča dobivajo različne dohodke glede na oddaljenost od trga.

8. Kako definira meздо? Zakaj na minimumu?

Meздо določi Petty na nivo eksistenčnega minimuma in sicer zaradi tega, ker verjame v nazaj obrnjeno krivuljo ponudbe dela. Poleg tega meзда vpliva na višino profita. Na višino mezde pomembno vpliva količina prebivalstva. Večje je število prebivalstva, nižja bo meзда, zato Petty zavzema za ohranjanje minimalne mezde s pomočjo rasti prebivalstva in pa povečevanja delovnega kontingenta (menihi, uvoz). Veliko število prebivalstva pa je ugodno tudi z vidika kvalificiranosti.

9. Vloga prebivalstva v gospodarstvu (3 pomeni)!

10. Kako definira profit?

Petty ga še ne pozna kot kategorije (ne definira ga kot dohodek kapitala), definira ga kot meздо podjetnika.

11. Kako definira obresti – ali so upravičene?

Ne priznava kot dohodek kapitala, ampak jih poveže z rento. Vsak lastnik denarja je potencialni lastnik zemlje, zato ob posoji upravičen do nadomestila vsaj v višini rente, ker pa tvega, da denarja ne dobi nazaj, pa je upravičen še do nadomestila za tveganje.

LOCKE

1. Kako obrani zasebno lastnino?

Zagovarjanje pravice do zasebne lastnine. Pravi, da je zasebna lastnina nastala kot rezultat dela v preteklosti – vašega ali pa dela vaših prednikov in da ste zato upravičeni do nje.

2. Kvantitetna denarna teorija!

Zagovornik kvantitetne denarne teorije: količina potrebnega denarja ni odvisna le od višine cen, pač pa tudi od hitrosti obračanja denarja

NORTH

1. Kaj pomeni izraz "free-trader"?

To so preostali predstavniki predklasičnega obdobja oz. začetniki politične ekonomije: D.Hume, D.North in J.Locke, ki so se merkantilistični zahtevi po vseosegajočem državnem intervencionizmu zoperstavili z idejo ekonomskega liberalizma.

2. Kako definira obresti? Zakaj naj bodo visoke?

Nasprotoval je Childovi zamisli o zniževanju obrestne mere in je menil, da obrestna mera na Nizozemskem v primerjavi z Anglijo ni nižja zaradi zakonskih predpisov, temveč zato, ker je na Nizozemskem več kapitala na razpolago za posojanje.

HUME

1. Razloži njegovo teorijo denarja!

Kvantitativna teorija denarja – rast količine denarja v obtoku zvišuje splošno raven cen. Hume je na podlagi te teorije prvi formuliral t.i. price – specie – flow mechanism.

2. Avtomatsko plačilno-bilančno prilagajanje! Razloži in zapiši z enačbami! (Vaje)

Predpostavke: $AD=AS$ (velja Sayev zakon) ,

Kvantitativna teorija denarja $M \times V = P \times Q \rightarrow$

$P = k \times M$ ($k = V/Q$) $\rightarrow$

$$\frac{dP}{dt} = k \times \frac{dM}{dt} = k \times NX; \frac{dM}{dt} = NX ; \text{ stanje v plačilni bilanci vpliva na cene}$$

$Ex > Im \rightarrow \text{zlato} \uparrow \rightarrow M \uparrow \rightarrow \text{cene} \uparrow \rightarrow \text{konkurenčnost} \downarrow \rightarrow Ex \downarrow, Im \uparrow \rightarrow NX \approx 0$ trgovinska bilanca na dolgi rok samodejno teži k ravnotežju.

CANTILLON

1. Kako definira funkcijo podjetnika? Zakaj so ti pomembni?

Podjetnik definiran kot nekdo, ki prevzema tveganje. Založi svoja sredstva v neko dejavnost z namenom ustvarjanja profita, vendar tvega da bo izgubil. Bistvo te definicije je da je podjetnik nekdo, ki prevzema tveganje.

2. Kako razdeli družbo na razrede (primerjaj s fiziokratsko!)?

3. lastniki zemlje (najpomembnejši, ker je zemlja vir bogastva)
4. kmetje in delavci (ti so obdelovali zemljo)
5. obrtniki, trgovci in ostali podjetniki (izven kmetijstva)

6. Kaj pravi o vrednosti (definiraj notranjo in tržno)?

- Uporabna vrednost
- Menjalna vrednost: - Tržna (določena s povpraševanjem in ponudbo)
  - Notranja (določena z zemljo in delom)

Cantillon poimenuje notranjo ceno. Vsako blago ima svojo notranjo vrednost, ki je določena s količino zemlje in dela, potrebnih za njegovo proizvodnjo. Cena, ki se oblikuje na trgu pa niha okoli notranje vrednosti glede na S in D.

VIII. FIZIOKRATIZEM, F. QUESNAY!

1. Družbeno – ekonomske okoliščine razvoja!

- **gospodarstvo**

- Francija pretežno kmetijska dežela
- kmetje močno obremenjeni z davki (vojna škoda!)
- množica različnih davkov:
  - glavni "taille" – 50% dohodka
  - "gabelle" – vsak mora letno zgolj za gospodinjstvo kupiti 3,5 kg soli (državni monopol nad soljo)
  - davki na potrošnjo
  - carine, cestnine, mostnine, plačila za uporabo mlinov itd.
- plemiči in cerkev davkov ne plačujejo
- v mestih močni cehi (ne razvija se konkurenca, zavira se tehnološki razvoj ...)

- **kmetijstvo**

- glavna panoga
- 90 % ljudi (25 mio)
- le malo je lastnikov zemlje (500000)
- poudarjanje kmetijstva

2. Časovno obdobje trajanja fiziokratizma?

18. stoletje

3. V čem se razlikuje fiziokratski pogled na bogastvo od merkantilističnega?

Bogastvo je pri fiziokratih proizvodnja oz. realne dobrine, pri merkantilistih pa je bogastvo zlato.

4. Kateri so glavni predhodniki fiziokratizma, kaj zahtevajo?

Pierre le Pesant Boisguillebert

- kritike na državo najprej mile, nato vse pogostejše
- reformirati ekonomski in fiskalni sistem Ludvika XIV.

- poudarja slab standard, revščino, nepravičnost davčnega sistema
- zahteva direktne davke (1/10 dohodka)
- ponudbo nujnih dobrin smatra za bogastvo, zagovarja omejitve izvoza žit ... - zagovarja interesa kmetijstva
- delovna teorija vrednosti (!)

Marshal Vauban (1633 – 1707) general Ludvika XIV.

- davke naj plačujejo vsi
- vse dotedanje davke (razen carin) naj se ukine, nadomestijo naj jih:
- kraljeva desetina
- davki na dohodek (mezda, renta, profit)
- nizek davek na sol
- akcize na tobak, alkohol...

5. Kaj pomeni ideja "naravnega reda", parola "laissez faire, laissez passer"?

V naravi obstaja nekakšen naravni red (pravila, vgrajena v naravo)- temu bi se morala prilagoditi tudi človeška družba in s tem država. Je univerzalen – vsebuje pravice, obveznosti red: oblikovan in zaključen sistem pravil, katerega naj bi oblikoval tudi človek. Ta pravila pa peljejo k nekemu optimumu. (zato država ni potrebna)

Avtor: F. Quesnay (glavni predstavnik fiziokratizma – ustanovitelj fiziokratske šole)

6. Kako definirajo zasebno lastnino? (ali je upravičen posameznik do lastnine?)

7. Fiziokratska družbena struktura?

1. produktivni razred (poljedelci) – zato naj bo kmetijstva glavna panoga v gospodarstvu
2. lastniki – duhovščina, plemstvo
3. sterilni razred – ker ne ustvarja presežnega produkta v obliki čistega produkta

8. Kaj je čisti produkt in kje se ustvarja?

Fiziokrati menijo da je kmetijstvo edina produktivna panoga, saj se zgolj v kmetijstvu ustvarja t.i. čisti produkt. Čisti produkt = bruto produkt – produkcijski stroški

Čisti produkt je rezultat produkcije, ne menjave in rezultat dela delavcev.

4. Katera panoga je produktivna in zakaj? Produktivnost dela!

Produktivno delo je v kmetijstvu – tu se ustvarja viden presežek (sicer velja, da je produktivno tisto delo, ki ustvarja čisti dohodek, presežno vrednost, a je to najbolj vidno v kmetijstvu)

5. Kaj pomeni množenje in kaj seštevaje?

Delo v kmetijstvu, kjer se ustvarja čisti produkt je množenje.

Proizvodnja v manufakturah, kjer se le preoblikuje vrednost iz že ustvarjenih vrednosti pa je seštevaje.

6. Kako gleda Quesnay na menjavo, kaj je ekvivalentnost menjave?

Trgovina:

- vsa menjava (notranja in zunanja trgovina) neproductivna, gre za ekvivalentnost (nasprotje z merkantilisti, ko se s trgovino več bogastvo)
- nujni del trgovine, sicer je trgovina, če $Ex > Im$ škodljiva, ker pride do odtoka realnega bogastva – dobrin (zlata več ne pojmujejo kot bogastvo)
- paradox: niso priznavali, da lahko država pridobi s svobodno trgovino, čeprav "laissez faire" ravno zahteva svobodno trgovino
- denar le posrednik menjave

7. Zakaj trgovina ne more biti produktivna?

Zato, ker ne ustvarja presežka.

8. Kako gleda na notranjo in zunanjo trgovino?

Vsa menjava (notranja in zunanja trgovina) neproductivna, gre za ekvivalentnost (nasprotje z merkantilisti, ko se s trgovino več bogastvo)

9. Ekonomska tabela! Kaj je? Katere so predpostavke, na katerih je zgrajena? Kakšen je pomen tabele? Razloži transakcije in jo nariši!

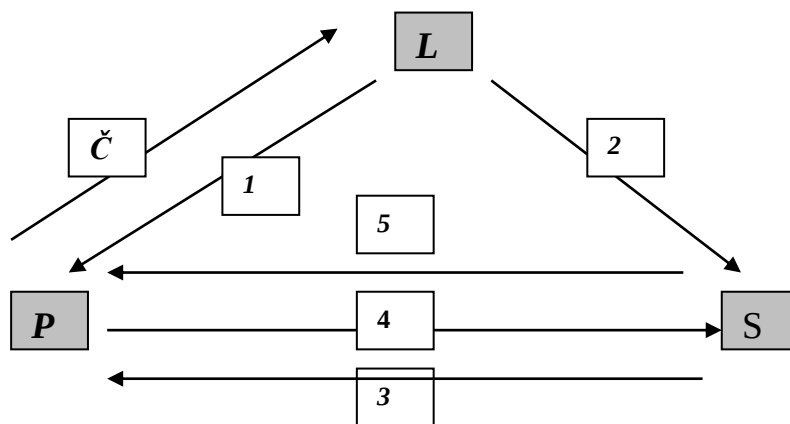
Quesnay. Ekonomska tabela prikazuje delovanje ekonomije.

predpostavke:

1. blago se prodaja po vrednosti
2. enostavna reprodukcija
3. izločena zunanja trgovina

pomen ekonomske tabele:

1. prvi poskus oblikovanja ekonomskega modela
2. prvi poskus prikaza ekonomskega ravnotežja
3. kvantifikacija narodnogospodarskih tokov
4. zametek input – output analize

IX. KLASIČNA POLITIČNA EKONOMIJA

ADAM SMITH

1. Oriši družbeno – ekonomske okoliščine časa, ko je nastajalo Bogastvo narodov!

- Opravljena prvotna akumulacija
- Začetki industrijske revolucije (hiter razvoj zlasti v tekstilstvu, vedno več podjetij, uporaba strojev, raste produktivnost)
- Trgovina še vedno pomembna
- Napredek v kmetijstvu
- Razvoj institucionalnega okvira
- Razredni konflikti

2. Kaj so vzroki bogastva?

Smith izpostavi kot glavna faktorja, ki vplivata na bogastvo narodov naslednja dva faktorja:

1. količino dela, ki je angažirana v produkciji
2. produktivnost tega dela, ki pa se večja z delitvijo dela
3. (kapital) – ta ni tako zelo pomemben, je nujen, a ne zadosten pogoj za rast.

V procesu ustvarjanja bogastva je pomemben tudi kapital, ker z rastjo obsega kapitala lahko zaposlimo več dela in zato ustvarimo več proizvoda.

Bogastvo povečuje le produktivno delo.

3. Razloži pomen delitve dela! Zakaj pride do nje po Smithu?

Nagnjenost ljudi k trgovanju in menjavi je bila po Smithu tista sila, ki je v teču zgodovine sčasoma ljudi usmerila v specializacijo za določeno dejavnost in s tem sprožila poglobljanje delitve dela.

Delitev dela je za Smith-a izredno važen faktor gospodarskega razvoja

Delitev dela ima 3 pomembne prednosti:

- povečanje spretnosti in urnosti
- prihranek časa
- uvajanje raznih inovacij (zaradi specializacije)

V Smithovem času je bila očitna rast produktivnosti, ki jo je pripisal širjenju delitve dela.

4. Tehnična in družbena delitev dela!

Tehnična delitev dela: (primer: izdelava bučk) delitev dela v proizvodnih postopkih

Družbena delitev dela: Nagnjenost ljudi k trgovanju in menjavi je bila po Smithu tista sila, ki je v teku zgodovine sčasoma ljudi usmerila v specializacijo za določeno dejavnost in s tem sprožila poglobljanje delitve dela, torej nastajanja vedno novih dejavnosti in poklicev.

Nagnjenost k menjavi spodbuja družbeno delitev dela, z družbeno delitvijo dela pa se širi trg, kar povratno vpliva na poglobljanje tehnične in družbene delitve dela.

5. Razloži, kaj je po Smithu produktivno in kaj neproduktivno delo!

a) Produktivno delo je tisto, ki producira presežek, ki ima tržno vrednost, kar pomeni, da ustvarja profit

b) Produktivno delo je tisto, ki ustvarja materialni produkt, vidni presežek, ki nekaj časa preživi čas svoje proizvodnje, neproduktivno delo pa je na primer tisto, ki ustvarja storitve

Neproduktivno delo je tisto, ki ne povečuje bogastva.

6. Kakšna je funkcija denarja?

7. Razloži pogled na uporabno in menjalno vrednost!

Uporabna vrednost dobrine izraža njeno koristnost, menjalna vrednost pa njeno kupno moč v odnosu do drugih dobrin.

Menjalna vrednost:

- vrednost določena z vloženim delom (DTV)
- v enostavni družbi je odločilno le delo, vendar pa je v razvitem gospodarstvu potrebno upoštevati vse produkcijske faktorje (TPS)

Paradoks vrednosti: uporabna in menjalna vrednost nista povezani, medtem ko pri Ricardu tega ni – uporabna je pogoj za menjalno (ker če blago nima blago uporabne vrednosti, tudi menjalne ne bo imelo, saj se ne bo pojavilo na trgu, ker ga nihče ne bo hotel kupiti).

8. Ali Smith zagovarja DTV ali TPS?

Vse definicije poda za obe.

9. Razloži, kaj sta tržna in naravna cena, kdaj sta enaki, kaj vpliva nanju?

Naravna (dolgoročna, ravnotežna) cena je določena z dolgoročnimi stroški proizvodnje. Okoli nje pa niha tržna cena, ki je določena s ponudbo in povpraševanjem.

Tržna cena je odvisna od kratkoročne ponudbe in povpraševanja. Ključni mehanizem, ki usklajuje ponudbo in povpraševanje na ravni naravne cene je konkurenca; in sicer konkurenca med kupci, ko

je blaga premalo (tržna cena > naravne cene) in konkurenca med proizvajalci, ko je blaga preveč (tržna cena < naravne cene).

10. Razloži Smithove poglede na razdelitev!

Smith ni podal dobre razlage mezd, profitov in rent, za vsako od kategorij je podal več razlag.

11. Kako definira mezdo?

DTV: mezda obsega celotni produkt dela

TPS: Ko zemlja postane privatna lastnina in pride do akumulacije kapitala, tako kapitalist kot zemljoposestnik zahteva svoj delež v delitvi, zato se celoten produkt deli med vse faktorje.

Mezda je na minimumu, vendar Smith vidi v perspektivi zvišanje mezd – zaradi povečane produktivnosti in splošnega povečanja bogastva

12. Kaj je mezdni sklad?

Mezdni sklad je tisti del akumuliranega kapitala, ki ga kapitalisti vsako leto namenijo za izplačilo mezd.

13. Kako definira profit? Kaj se dogaja s profitno stopnjo in zakaj (zakonitosti gibanja)?

Profit je definiran kot (proučevanje faktorjev, ki vplivajo na sam proces ustvarjanja profita):

- dohodek od kapitala, ki ga dobi tisti, ki s kapitalom upravlja in ga zaposluje
- dohodek od kapitala in vsebuje tudi nadomestilo za tveganje

DTV: profit kot odbitek od produkta delavčevega dela

TPS: profit kot naravna nagrada kapitala

obratno gibanje profitov in mezd

Smith trdi, da profiti nihajo zaradi negotovosti povpraševanja in sprememb konkurence in profitna stopnja pada zaradi večje konkurence znotraj panoge, ker je vedno manj profitabilnih niš (z razvojem kapitalizma) in z rastjo mezd. Smith torej opazi soodvisnost profitov in mezd in sicer ugotovi da se gibljeta v obratni semri.

14. Kako izpelje obresti?

Smith je prvi, ki izpelje obresti iz profita in opazi povezanost profita oz. kapitala in obresti.

15. Razloži 4 definicije rente!

1. Renta je odvzemanje od produkta delavčevega dela, zaradi danih družbenih odnosov si jo prilasti lastnik – DTV
2. Renta je naravna nagrada za izkoriščanje zemlje, ki je v zasebni lasti, je nagrada produkcijskega faktorja zemlja – TPS

v obeh zgoraj podanih definicijah renta nastaja v produkciji

3. Renta, ki temelji na monopolu: lastniki zemlje imajo monopol nad zemljo, vanjo nič ne vlagajo, cena, ki jo je treba plačati za uporabo zemlje, pa je zato monopolna – renta nastaja v menjavi
4. Renta nastaja v kmetijstvu, ker je delo v tej panogi bolj produktivno zaradi sodelovanja naravnih sil kot drugje – ostanki fiziokratizma.

16. Kakšna je vloga države po Smithu?

Funkcije države:

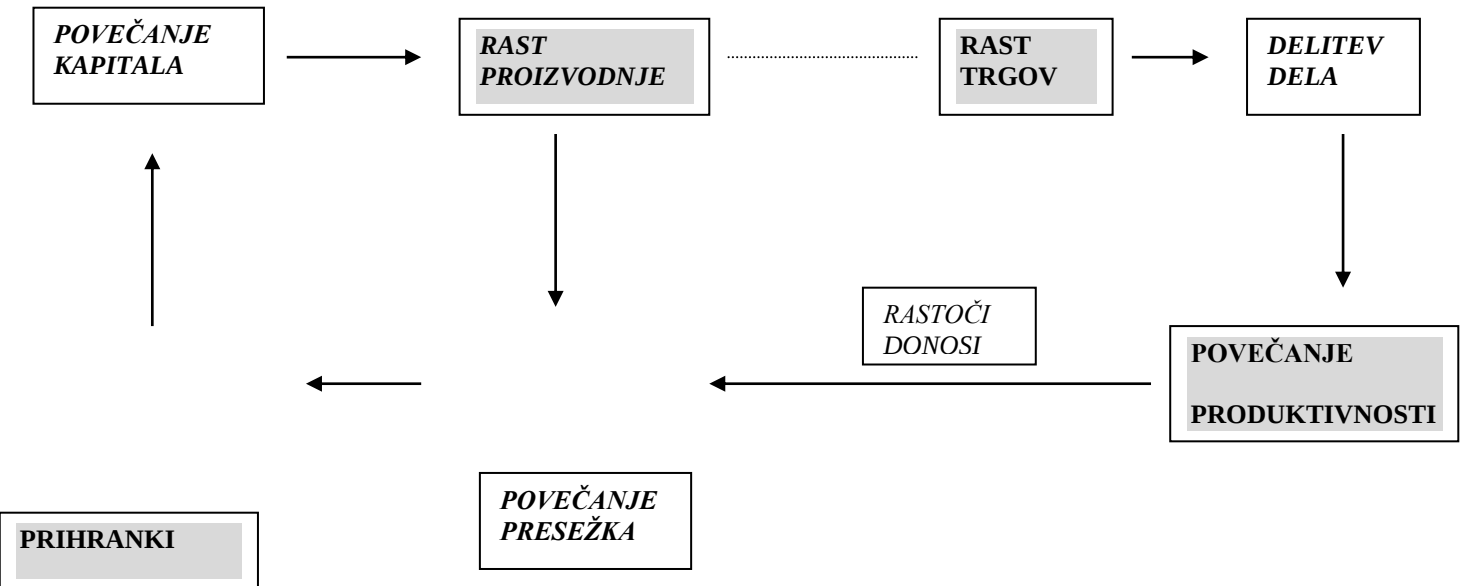
- obramba
- spoštovanje pravičnosti (pravni red)
- javne dobrine

Predlagal je tudi nadzor bančništva (pri izdajanju denarja in postavljanju obrestnih mer), najemnih pogodb, podeljevanje patentnih in avtorskih pravic za določeno obdobje, povračilni ukrepi v primeru trgovinskih vojn.

17. Kako Smith gleda na kapitalistični razvoj? Zakaj? Razloži z uporabo grafičnega prikaza!

Smith optimistično gleda na razvoj. Ključna dejavnika rasti sta delitev dela in akumulacija kapitala. Povečanje domačega proizvoda vpliva na širitev trga in akumulacijo K, hkrati pa omogoča večjo

potrošnjo in povečuje bogastvo naroda. Prepričan je bil, da bodo prednosti delitve dela na dolgi rok uspešno premagovale recesijske tendence.

Vzroki rasti: $\Pi \uparrow \rightarrow \text{prihranki} \uparrow \rightarrow I \uparrow \rightarrow K \uparrow \rightarrow \text{rast proizvodnje}$
Če krogotok deluje, ekonomija raste.

DAVID RICARDO

1. Razloži družbeno-ekonomske razmere v Ricardovem času!

- v Angliji se nakopičijo problemi (Smith – gospodarstvo je hitro napredovalo)
- 2 vojni (z ameriški kolonijami (1775-81), z Napoleonom – 1815), vojni stroški se pokrivajo s posojili
- rastoč javni dolg
- ukinjena zamenljivost bankovcev za zlatnike
- žitni zakoni (zaščita domače produkcije hrane)
- zakoni o revežih (brezposelnim zagotovijo socialno podporo od lokalnih oblasti)

2. Kaj so žitni zakoni in zakoni o revežih in zakaj so pomembni?

Žitni zakoni so določali carinske stopnje za uvoz žita in so zaradi velikih carin preprečevali uvoz žita. Pomembni so zato, ker so zviševali rente, kar je vplivalo na zniževanje profitne stopnje. Zakoni o revežih so dajali neko minimalno pomoč revežem, tako da ti lahko živijo

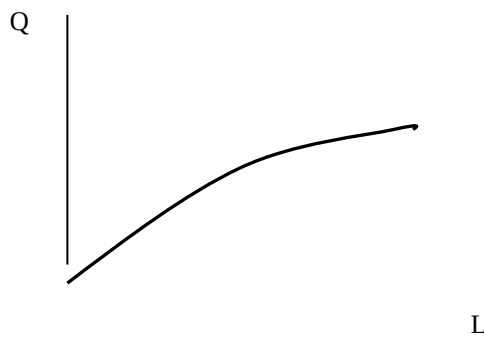

– rast prebivalstva. To je pomembno, ker rast prebivalstva po Malthusovem principu pomeni v perspektivi slabši položaj za ljudi, saj lahko zmanjka

3. Kaj pravi Malthusovo načelo populacije?

Malthus opozarja na prehitro rastoče prebivalstvo (po geometrijskem zaporedju), ki naj bi raslo celo tako hitro, da bi v določeni točki lahko zmanjkalo hrane (raste po aritmetičnem zaporedju); zato naj se odpravi zakone o revežih

4. Prispevki Turgota k razvoju ekonomske teorije!

- Dan fiksni faktor, spreminjamo obseg zaposlitve variabilnega
- Mejni produkt pada, ko postane negativen, pada celotni produkt
- Ricardo uporabi to načelo le v poljedelstvu

5. S čim je določena vrednost blaga?

Uporabna vrednost je pogoj za menjalno (ker če blago nima blago uporabne vrednosti, tudi menjalne ne bo imelo, saj se ne bo pojavilo na trgu, ker ga nihče ne bo hotel kupiti).

- *menjalno vrednost določata dve stvari:*

- a) delo, ki je potrebno za izdelavo (ampak ne dejansko porabljeno delo, temveč "standard")
- b) redkost, ki pa se kot determinanta vrednosti pojavlja le v posebnih primerih (naravni in umetni monopol)

- DTV tudi za razmere razvitega kapitalizma

Vrednost in cene:

- tržne cene nihajo okoli normalne cene
- dolgoročna cena se določi na strani produkcije, edini primer, da povpraševanje vpliva na dolgoročno regulativno ceno so redke dobrine

6. Kakšna je vloga denarja?

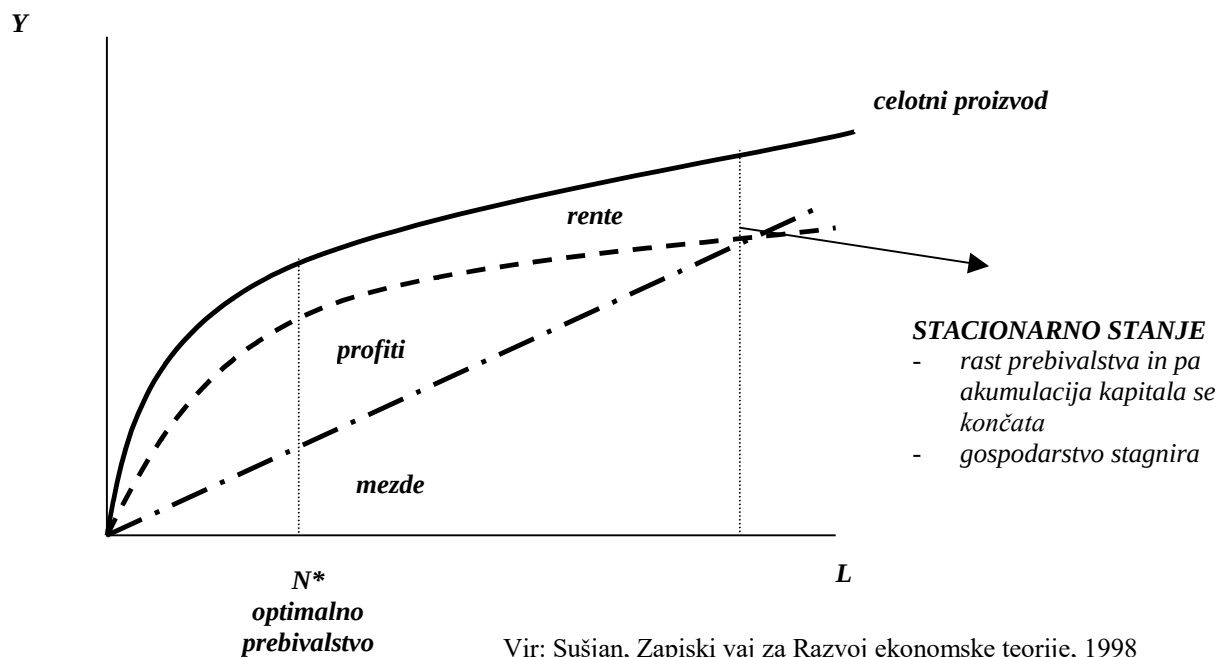
7. Ricardova teorija razdelitve! (pomen!) Kako razloži mehanizem razdelitve? S katerimi predpostavkami si pomaga pri izpeljavi teorije razdelitve?

Ricardo je prvi, ki je povezal razdelitev dohodka z rastjo. Kajti v Angliji so zaradi žitnih zakonov, katerih posledica je pomanjkanje hrane, cene hrane rasle, nominalne mezde so rasle, profiti so padali, investicije so padale in gospodarska rast se je ustavila oz. gospodarstvo je prišlo v stacionarno stanje.

Predpostavke:

- mehanizem razdelitve usmerjajo tehnična (zakon o padajočem donosu) in družbena dejstva (žitni zakoni in zakoni o revežih)
- kot osnovo vzame brezrentno zemljišče
- ustvarjena vrednost je dana (Y)
- meзда = minimum življenjskih potrebščin $\times$ cena teh dobrin

Ustvarjena vredost = meзда + profit + renta

8. Kako je določena mezda – zakaj so mezde pomembne z vidika kapitalističnega razvoja?

Kaj je naravna in kaj tržna cena dela?

- mezda je opredeljena kot količina nujnih življenjskih potrebščin, pri čemer je ta košarica bistveno odvisna od običajev in navad naroda
- gibanje nominalne mezde vpliva na kapitalistični razvoj, ker vpliva na profit
- nominalna mezda je odvisna predvsem od cene hrane, ta pa je zaradi prehajanja na vedno slabša zemljišča (stroški proizvodnje rastejo zaradi nižje produktivnosti teh zemljišč) vedno višja
- realna mezda je še vedno na minimumu

9. Kako razloži profit?

- profit se giblje v odvisnosti od mezd in sicer v obratni smeri
- v kapitalizmu je prisotna zakonitost zniževanja profitne stopnje

10. Kako razloži rento?

Pri oblikovanju teorije rente izhaja iz naslednjih spoznanj:

- a) renta ni odvisna od absolutne plodnosti zemlje, ampak od relativne (zemlja različnih kvalit)et
- b) do obdelovanja zemlje različnih kvalit)et pride zato, ker ni dovolj dobre zemlje za obdelovanje
- c) cene izdelkov morajo biti take, da spodbudijo proizvodnjo tudi na teh slabih zemljiščih
- d) cene se tako urejajo z najslabšimi zemljišči
- e) zemljišča boljše kvalitete zato dajejo ekstra profit
- f) zaradi konkurence med zakupniki se ta spremeni v rento lastnikov

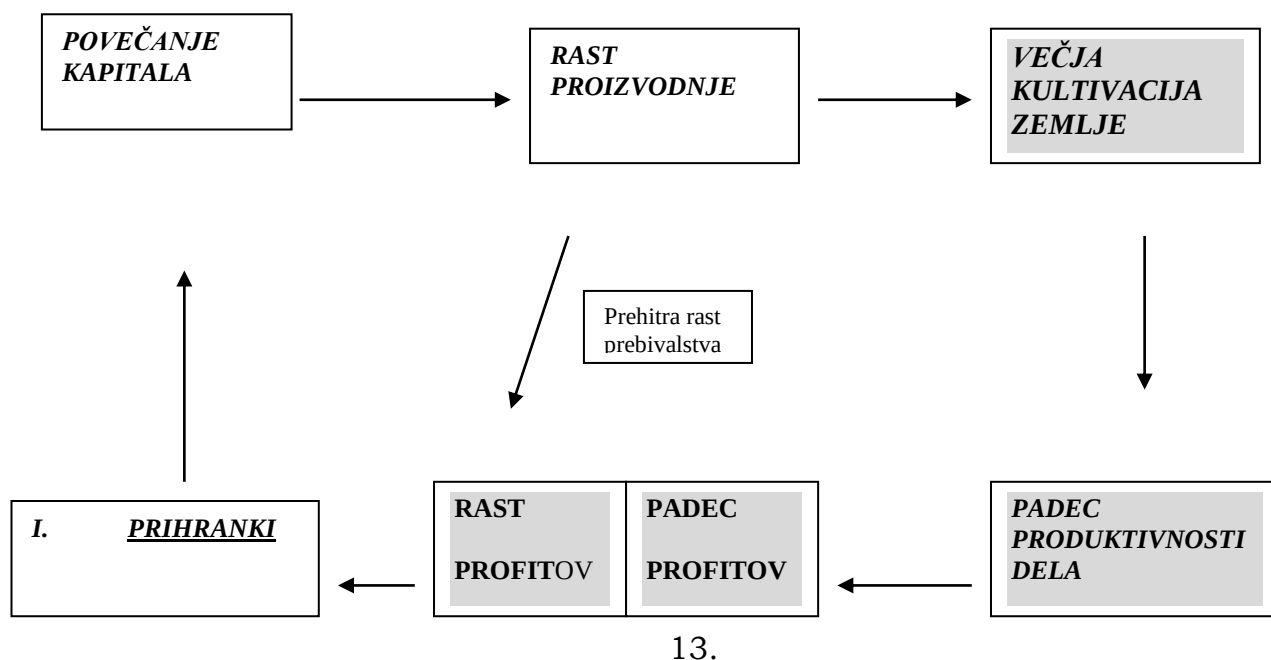
Renta lahko nastane na dva načina:

- a) z širjenjem obdelovalnih zemljišč – prehajanje na slabša
- b) z intenzivnim obdelovanjem

11. Kako Ricardo gleda na kapitalistični razvoj in zakaj? (ali drugače: Ricardova teorija razdelitve!) Utemelji grafično!

Ricardo je izraz bolj pesimističen kot Smith, ki je vzrok spremenjenih zgodovinskih okoliščin.

Cilj Ricarda je bil pokazati, da je kapitalistični razvoj usodno omejen, saj so posledično visoke mezde pritiskale na profite, kar negativno vpliva na investicije in gospodarsko rast.

$w \uparrow \rightarrow P \downarrow \rightarrow I \downarrow \rightarrow \text{gospodarska rast} \downarrow$

Tezo o stagnaciji kapitalizma je Ricardo dokazal s pomočjo teorije razdelitve.

X. KRITIKE KLASIČNE POLITIČNE EKONOMIJE

1. Katere so tri kritike klasične politične ekonomije in na kaj se nanašajo?

J.B. SAY

1. Razloži, kaj pomeni Sayev zakon!

2. Kateri teoretiki so verjeli v njegovo delovanje?
3. Katere so možne težave v zvezi z njegovo veljavo? (izpadi povpraševanja)
4. Kaj verjame glede teorije vrednosti in razdelitve?

MILL

1. Kaj pravi o veljavi Sayevega zakona?
2. Kakšne koristnosti ustvarja delo?
3. Produktivno in neproduktivno delo!
4. Kako Mill gleda na kapital? (kako se povečuje, kaj je cirkulirajoči in fixni K)
5. Katere 4 skupine faktorjev vplivajo na stopnjo produktivnosti faktorjev?
6. Kako gleda na privatno lastnino?
7. Mezda?

8. Millova definicija profita (3 stvari)! Kateri štirje dejavniki zadržujejo padanje profitne stopnje?
9. Renta?
10. Vrednost – uporabna in menjalna (ali predpogoj ali paradox?), menjalna – tržna, naravna?
11. Mill razlikuje 3 skupine blaga – kako je določena vrednost teh treh vrst (stroški)?
12. Razložite krivuljo recipročnega povpraševanja (tudi ponudbena funkcija)! Kaj je zakon mednarodnih vrednosti (law of international values)?
13. Kako Mill razloži stacionarno stanje?
14. Vloga države?

MALTHUS

1. Razloži njegovo teorijo o prebivalstvu!
2. Kako gleda na vrednost (notranja, nominalna in notranja menjalna)?

3. Kako kritizira Sayev zakon (zakaj pride lahko do kriz realizacije)? Kakšno ekonomsko politiko zato predlaga?

XI. NEMŠKA ZGODOVINSKA ŠOLA

1. Okoliščine razvoja!
2. Značilnosti (4)!
3. Zgodovinska metoda (methodenstreit)!
4. Katere so glavne ekonomske ideje List-a? (faze razvoja, odvisnost, mlade panoge, trgovina)